

Gemeente Bergen-NH Uitkomsten controle en overige informatie 2014

Rapportage aan de gemeenteraad

30 april 2015

Building a better
working world

Gemeenteraad van de gemeente Bergen-NH
Postbus 175
1860 AD BERGEN-NH

Amsterdam, 30 april 2015

RE/jh/9W3C2W

Uitkomsten controle en overige informatie 2014

Geachte leden van de raad,

Het doet ons genoegen u verslag uit te brengen omtrent de uitkomsten van onze accountantscontrole van de jaarrekening van de gemeente Bergen-NH. Wij willen u over de volgende onderwerpen informeren:

- ▶ uitkomsten jaarrekeningcontrole;
- ▶ kwaliteit beheersorganisatie;
- ▶ rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ onafhankelijkheid en controleproces.

Wij hebben de kernpunten van ons verslag opgenomen in het hoofdstuk Kernpunten.

Onze controle is gericht op het vormen van een oordeel omtrent de jaarrekening over 2014. Bij de uitvoering van onze controle ondervinden wij de volledige medewerking en ondersteuning van de medewerkers van de gemeente Bergen-NH.

De mogelijkheid om een open en eerlijke dialoog met u als lid van de gemeenteraad te voeren, vormt een essentieel onderdeel van het controleproces, evenals van de algehele corporate governance. Wij waarderen deze mogelijkheid om de inzichten die uit onze controle voortkomen met u te kunnen delen.

Het concept van dit verslag is d.d. 13 april 2015 besproken met de portefeuillehouder financiën, de gemeentesecretaris en de concerncontroller. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Bergen-NH.

Wij stellen het op prijs een en ander persoonlijk toe te lichten of eventuele vragen omtrent deze of andere met de controle verband houdende zaken te beantwoorden.

Hoogachtend,
Ernst & Young Accountants LLP

R. Ellermeijer RA

Inhoudsopgave

Kernpunten uit onze rapportage	4	Bijlagen
Uitkomsten jaarrekeningcontrole	6	1 Onafhankelijkheid en controleproces
Kwaliteit beheersorganisatie	15	2 SiSa-bijlage
Rechtmatigheidsbeheer	18	

Kernpunten

Kernpunten uit onze rapportage

De kernpunten van onze controle		
Uitkomsten jaarrekeningcontrole	Een goedkeurend oordeel inzake getrouwheid	Na afronding van de resterende werkzaamheden zijn wij voornemens een goedkeurende controleverklaring te verstrekken bij de jaarrekening 2014. Dit betekent dat het jaarverslag en de jaarrekening 2014 zijn ingericht in overeenstemming met het BBV en de in de programmarekening opgenomen balans en toelichting en rekening van baten en lasten, een getrouwe weergave zijn van de financiële positie en baten en lasten van de gemeente Bergen-NH.
	De jaarrekening is rechtmatig	Wij zijn voornemens bij de jaarrekening van de gemeente Bergen-NH een goedkeurend oordeel af te geven met betrekking tot de rechtmatigheid.
	Geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage	Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2014. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.
	Resterende controleverschillen	Uit onze controlewerkzaamheden zijn geen controleverschillen naar voren gekomen die niet door uw organisatie zijn gecorrigeerd, dan wel die niet kunnen worden gecorrigeerd.
	Jaarverslag niet strijdig met de jaarrekening	De jaarrekening en het jaarverslag dienen te worden opgemaakt in overeenstemming met het BBV. Wij hebben vastgesteld dat het jaarverslag de minimale wettelijk voorgeschreven informatie bevat en of de inhoud van dit verslag geen tegenstrijdigheden bevat met de door ons gecontroleerde jaarrekening.

Uitkomsten
jaarrekeningcontrole

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van het resultaat 2014

Voordelig resultaat nader besproken

Het saldo van baten en lasten (na bestemming) over het jaar 2014 bedraagt € 739.000 voordelig ten opzichte van een begroot saldo van € 541.000 voordelig.

Het resultaat over 2014 ten opzichte van de gewijzigde begroting kan als volgt worden weergegeven:

Bedragen x € 1.000	Gewijzigde begroting	Rekening 2014	Afwijking
	€	€	€
Totale lasten	68.000.000	69.102.000	(1.102.000)
Totale baten	67.697.000	67.551.000	(146.000)
Resultaat vóór bestemming	(303.000)	(1.551.000)	(1.248.000)
Mutaties in reserve (per saldo een onttrekking)	844.000	2.288.000	1.444.000
Afronding	0	2.000	2.000
Resultaat na bestemming	541.000	739.000	196.000

Kwaliteit van het resultaat

De gewijzigde begroting sloot met een positief resultaat na bestemming van € 739.000. Het werkelijke resultaat is hoger door een aantal incidentele afwijkingen.

De afwijking in de staat van baten en lasten heeft met name betrekking een overschrijding van de kosten op het programma Ontwikkeling openbare ruimte. De overschrijding van € 2,3 miljoen is veroorzaakt door een herijking van de 'grote projecten' en het vormen van een voorziening voor bodemsanering. Tegenover de nadelen is voordeel behaald op programma 'Samenleving' inzake voordelen op het sociale domein en 'Middelen' inzake een voordeel op de kostenplaatsresultaat.

De belangrijkste afwijking in de reserves houdt verband met een hogere onttrekking uit de risicoreserve grote project inzake de negatieve resultaatverwachting op basis van de herijking van de grondexploitatie per 1 januari 2015.

Toelichting op het resultaat in de jaarrekening en het jaarverslag

In het jaarverslag en de jaarrekening wordt ons inziens de vergelijking tussen de gewijzigde begroting en de realisatie redelijk tot goed uiteengezet. Al blijft ruimte voor verbetering inzake de toelichting voor met name de budgetoverschrijdingen inzake de kostendoorbelasting en enkele administratieve en/of zeer technische toelichtingen.

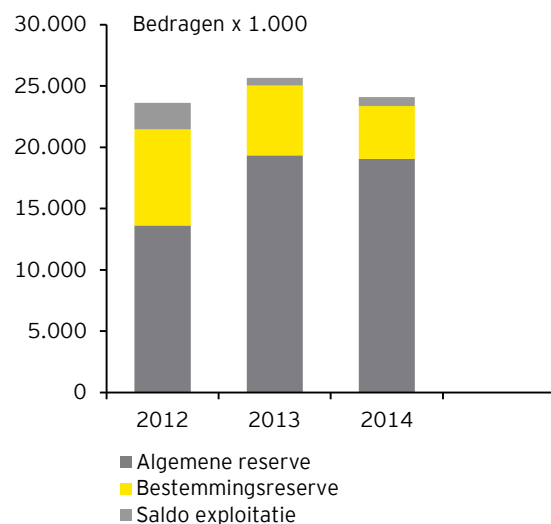
Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie

Analyse van de financiële positie

Het eigen vermogen neemt af

Het eigen vermogen, inclusief het resultaat na bestemming, bedraagt per jaareinde 2014 volgens de jaarrekening € 24,1 miljoen en heeft zich vanaf 2012 als volgt ontwikkeld:

De afname van het eigen vermogen is met name veroorzaakt door de onttrekking uit de risico reserve grote projecten in verband met het geprognostiseerde tekort bij de herijking van de grondexploitatie per 1 januari 2015.

Van het totale eigen vermogen van € 24,1 miljoen is € 19 miljoen 'algemene reserve'. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van 2014 afgenomen met € 0,3 miljoen. Daarnaast is een specifieke reserve voor het weerstandsvermogen verantwoord van € 6,2 miljoen conform vorig jaar.

Per saldo is gedurende 2014 per saldo € 2,3 miljoen onttrokken aan de reserves. Deze onttrekking (ten gunste van het resultaat) vormt samen met het nadelige resultaat voor bestemming van € 1,6 miljoen het resultaat na bestemming van € 0,7 miljoen.

Het totale weerstandsvermogen van de gemeente Bergen is in de paragraaf 'weerstandsvermogen en risicobeheersing' bepaald op € 20,9 miljoen en dient ter afdekking van de geïdentificeerde risico's. Op basis van de gehanteerde rekenmethodiek is het weerstandsvermogen geclassificeerd als 'uitstekend'.

Solvabiliteit

De totale vermogenspositie wordt onder andere tot uitdrukking gebracht door middel van het solvabiliteitspercentage. Dit percentage wordt bepaald door het eigen vermogen te delen door het balanstotaal. Het huidige solvabiliteitspercentage voor uw gemeente bedraagt 19,1% ten opzichte van 20,8% ultimo 2013.

In het jaarverslag is in paragraaf *Financiering* een toelichting opgenomen inzake de schuldratio, solvabiliteitsratio en de netto schuldquote. Op basis van de normen van de VNG wordt de gemeente Bergen-NH geclassificeerd in de categorie 'oranje'. Dit houdt in dat de gemeente Bergen-NH zijn bezittingen relatief zwaar belast heeft met schulden.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van de financiële positie

Financiering

In 2014 is één langlopende lening afgesloten. Deze lening van € 12 miljoen heeft een looptijd van 20 jaar met een rentepercentage van 2,72%. Deze lening is aangetrokken om in de liquiditeitsbehoefte te voorzien. Voor een nadere beschouwing ten aanzien van uw financieringspositie verwijzen wij u naar de paragraaf *Financiering* in de jaarrekening 2014.

Vanaf 2014 dient in de toelichting op de balans ten aanzien van schatkistbankieren het volgende te worden vermeld:

- ▶ Het drempelbedrag voor het begrotingsjaar waarover verantwoording afgelegd wordt.
- ▶ Voor ieder kwartaal van het jaar dient het bedrag aan middelen toegelicht te worden dat 'buiten de schatkist' is gehouden.

Wij hebben vastgesteld dat bovenstaande adequaat is toegelicht in de jaarrekening.

Risicobeheersing

In het jaarverslag is paragraaf *Weerstandsvermogen en risicobeheersing* opgenomen. Deze bevat informatie over de weerstandscapaciteit, de risico's en het beleid dat hieromtrent gedurende 2014 is gevoerd. Ten aanzien van deze paragraaf constateren wij dat de gemeente een totale weerstandscapaciteit heeft van € 20,9 miljoen voor het afdekken van de geïdentificeerde risico's met een totaal van € 92,5 miljoen.

Op basis van de toegepaste rekenmethode is het weerstandsvermogen van de gemeente Bergen geclassificeerd als 'uitstekend'. Dit houdt in dat de gemeente voldoende weerstandscapaciteit beschikbaar heeft om indien een risico zich voordoet op te kunnen vangen.

Aanvaardbaarheid van de grondslagen van waardering en resultaatbepaling

Naar onze mening zijn de door het college gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. Dit geldt tevens voor het tijdstip waarop die transacties hebben plaatsgevonden, de periode waarin zij zijn verantwoord en de desbetreffende toelichtingen in de jaarrekening.

Schattingsprocessen binnen de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van de raad beoordelen wij deze door het college gemaakte schattingen. Onze analyse van de belangrijkste schattingen hebben wij opgenomen op de volgende pagina.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Onze analyse van uw belangrijkste schattingen

Belangrijke schattingen	Beoordeling 2014	Toelichting
Waardering grond en gebouwen inclusief afschrijvingen		De waardering van de grond en gebouwen is gebaseerd op historische kostprijs verminderd met afschrijvingen op basis van de ingeschatte levensduur van de activa.
Waardering van uw deelnemingen en langlopende vorderingen		De waardering van de deelnemingen en langlopende schulden is op historische kostprijs of lagere marktwaarde. Voor het vaststellen van de juiste waardering en mogelijke risico's op waardeverminderingen inzake de verstrekte leningen aan ambtenaren is door de ambtelijke organisatie in 2014 een nadere analyse uitgevoerd. Hierbij zijn geen bijzonderheden geconstateerd.
Waardering van de bouwgrondexploitaties		De waardering van de bouwgrondexploitatie betreft de vervaardigingsprijs of lagere marktwaarde berekend/ingeschat op basis van de berekening van de eindwaarde van de grondexploitatie contant gemaakt met de omslagrente, geactualiseerd naar 1 januari 2015. De marktwaarde wordt jaarlijks herzien. Wij hebben de aannames en veronderstellingen terzake de geactualiseerde grondexploitatie beoordeeld en achten deze aannemelijk. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar pagina 11 van deze rapportage.
Waardering van de debiteuren		De waardering van de debiteuren betreft de nominale waarde rekening houdend met een voorziening voor oninbare debiteuren. De voorziening oninbare debiteuren is binnen uw gemeente bepaald door elke afzonderlijke debiteur periodiek te beoordelen op specifieke risico's.
Beoordeling toereikendheid van uw voorzieningen		De voorzieningen zijn bepaald op basis van de toekomstige verplichtingen. Wij zijn van mening dat voor de verantwoorde voorzieningen adequate onderbouwing aanwezig is om de omvang en het verloop van de voorziening te kunnen beoordelen.

Sensitiviteit is gedefinieerd als de mate waarop de verantwoording van de post beïnvloed wordt door gemaakte keuzes van het college en / of de raad.

Sensitiviteit schattingen hoog, door onzekere (externe) omstandigheden

Sensitiviteit schattingen is gemiddeld

Sensitiviteit schattingen ligt laag

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Aandachtsgebieden en bevindingen in de controle

Inleiding

Deze paragraaf geeft een uiteenzetting van de werkzaamheden en bevindingen ten aanzien van de belangrijke aandachtsgebieden in de controle die nog niet eerder in dit verslag zijn toegelicht.

Financiële vaste activa

Wij hebben vorig jaar vastgesteld dat de gemeente onvoldoende inzicht had in de juistheid van de waardering en mogelijke risico's ten aanzien van de verstrekte hypothecaire leningen aan ambtenaren.

Op basis van een intern onderzoek op basis van de beschikbare gegevens van de hypotheek en een vergelijking met de WOZ waarde is door de gemeente vastgesteld dat de hoogte van de verstrekte hypotheek gemiddeld ruim onder de WOZ-waarde ligt. Op grond hiervan heeft de gemeente geconcludeerd dat geen significante risico's bestaan rondom de waardering van de leningen aan ambtenaren.

Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden achten wij deze conclusie aanvaardbaar en het risico ten aanzien van de waardering van de verstrekte hypotheek beperkt.

Waardering grondexploitaties

De waardering van de grondexploitaties is geen significant risico in onze controleaanpak vanwege de beperkte omvang van de grondexploitaties. De gemeente heeft één complex in exploitatie. Echter vanwege de mate van de schattingonzekerheid en de omvang van de voorziening voor de grondexploitatie is dit wel een belangrijk aandachtspunt in de controle.

Onze werkzaamheden voor de controle van de grondexploitatie hebben zich met name gericht op een beoordeling van de aannames inzake de geraamde kosten en opbrengsten, de gehanteerde parameters alsmede de intern opgestelde berekening van de grondexploitatie voor het bepalen van de voorziening voor het verwachte negatieve exploitatieresultaat.

Wij hebben vastgesteld dat de parameters voor de indexatie van de lasten, de baten en de toegepaste rente binnen een acceptabele bandbreedte liggen en dat de verwachte toekomstige baten en lasten aannemelijk zijn.

De grondexploitatie is als volgt te specificeren:

Bedragen x € 1.000	31 december 2014
	€
Onderhanden werk	2.531.000
Voorziening onderhanden werk	(2.595.000)
Netto balanspositie	(63.000)

De boekwaarde van de grondexploitatie is negatief en bestaat ultimo 2014 uit een onderhanden werk positie van € 2,5 miljoen, verminderd met een voorziening van € 2,6 miljoen. Op grond van de beoordeling van de geactualiseerde grondexploitatie concluderen wij dat de voorziening, op basis van de huidige inzichten, toereikend is.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Kasverschil

Aan ons is aangetoond dat in augustus 2014 een verschil tussen de kluisstaat en het werkelijk kluissaldo is geconstateerd. Door middel van diverse onderzoeken is komen vast te staan dat het verschil is ontstaan in februari 2014. In het voorjaar 2015 is vastgesteld dat het verschil is veroorzaakt door een (softwarematige) fout in de administratieve verwerking bij de gemeente Bergen alsmede bij de externe partij die de afstorting verzorgt. De fout wordt in 2015 herstelt waardoor het kasverschil is opgelost.

Wij hebben tijdens de controle vastgesteld dat de opzet van de interne beheersing rondom de kluisgelden toereikend is. Het kluisverschil is echter relatief laat ontdekt doordat gedurende 2014 de interne controle niet tijdig heeft plaatsgevonden. Wij hebben vastgesteld dat de interne beheersing vanaf het moment van ontdekken van het kluisverschil wel tijdig is uitgevoerd en dat de interne beheersing in 2015 verder is aangescherpt.

Voorzieningen

In de jaarrekening van de gemeente Bergen-NH zijn voorzieningen opgenomen voor verplichtingen, equalisatievoorzieningen en door derden beklemden middelen met een specifieke aanwendingsrichting.

Wij hebben tijdens onze controle vastgesteld dat de gemeente Bergen-NH degelijke onderbouwingen heeft voor de voorzieningen en op basis van de beschikbare informatie hebben wij het bestaan, de juiste waardering en de volledigheid van de voorzieningen kunnen vaststellen.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

Het bestaan van de kortlopende schulden en overlopende passiva is door ons onderkend als significant risico voor de uitvoering van de controle omdat de post gevoelig is voor het 'overhevelen van budgetten' naar het volgende boekjaar.

Wij hebben tijdens onze controle derhalve specifieke werkzaamheden uitgevoerd om de juistheid en het bestaan van de reserveringen en overige posten opgenomen onder de overlopende passiva te controleren.

In verband met het sluiten van de boeken zijn door de gemeente op een later moment zelf een aantal afwijkingen geconstateerd. Dit heeft geleid tot aanpassingen die zowel hebben geleid tot hogere alsmede lagere reserveringen. Echter per saldo heeft dit niet geleid tot een materiële bevinding voor de jaarrekening en blijft het verschil onder onze gehanteerde grens voor het toelichten en verwerken van controleverschillen.

Wij concluderen derhalve, op basis van onze werkzaamheden, dat wij ten aanzien van de kortlopende schulden en overlopende passiva geen materiële bevindingen hebben geconstateerd.

Aanbestedingen

Wij hebben tijdens onze controle specifieke werkzaamheden verricht om de volledigheid van de verrichte aanbestedingen vast te stellen. Wij hebben hierbij gebruik gemaakt van een door de gemeente Bergen-NH op basis van de crediteurenadministratie opgestelde 'spendanalyse'. Wij hebben tijdens onze controle geen bevindingen geconstateerd inzake de methodiek en wijze van aanbesteden.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Wel zien wij een verbeterpunt inzake het vastleggen van de keuzes in de voorbereiding op de aanbesteding. Op basis van onze deelwaarneming hebben wij vastgesteld dat de vastlegging van de initiële inschatting van de kosten veelal ontbreekt. Hierdoor is het moeilijker om achteraf te kunnen vaststellen of de juiste methodiek voor aanbestedingen is gevolgd.

Wij adviseren u om procedures in te stellen dan wel bestaande procedures te wijzigen ter waarborging van een adequate documentatie van de initiële kosteninschatting bij de aanbestedingen.

Subsidies

Bij de controle hebben wij vastgesteld dat de vaststelling van een aantal toegekende subsidies voor het boekjaar 2013 nog niet heeft plaatsgevonden. In feite is hier sprake van een achterstand en wordt niet voldaan aan de vereisten in de subsidieverordening. Conform de verordening dienen subsidies 2013 in het laatste kwartaal van 2014 te worden vastgesteld. De vaststellingen 2013 hebben niet tijdig plaatsgevonden in verband met kwalitatieve bevindingen inzake het niet of onvolledig aanleveren van informatie of het aanleveren van onjuiste informatie. Wij vragen u om aandacht te geven aan het bepalen van de oorzaken van het niet voldoen aan de algemene subsidieverordening. Deze bevinding betreft een kwalitatieve bevinding in het kader van de rechtmatigheidscontrole. Dat betekent dat bij de uitvoering van het proces het vastgelegde kader in de verordening niet is gevolgd, dit heeft echter niet geleid tot financieel onrechtmatig handelen.

Kostenplaatsresultaat

Conform voorgaande jaren wordt in de jaarrekening een kostenplaatsresultaat begroot en gerealiseerd. Dit resultaat bestaat uit positief resultaat op de kostenverdeling. Het positieve resultaat is veroorzaakt doordat meer lasten zijn doorbelast dan werkelijk zijn gerealiseerd. Door het niet zuiver verdelen van de kostenplaatsen kan het inzicht in de daadwerkelijke bestedingen van bepaalde activiteiten en/of werkzaamheden worden vertroebeld. Wij vragen u aandacht voor het verder verfijnen van het proces rondom het doorbelasten van kostenplaatsen.

Wet normering topinkomens

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingevoerd. Op basis van deze wet is de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector in dienstverband en bij ontslag wettelijk gemaximeerd.

Voor de bezoldiging van topfunctionarissen geldt naast de maximering een publicatieverplichting in de jaarrekening. Dit geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen, indien zij de maximale bedragen van topfunctionarissen overschrijden.

In het kader van de jaarrekening 2014 heeft u een analyse uitgevoerd van de topfunctionarissen binnen uw organisatie. Tevens heeft u vastgesteld of er functionarissen zijn die een hogere bezoldiging dan de gestelde maxima kennen. Deze informatie heeft u opgenomen in de toelichting op de jaarrekening. Wij hebben de juistheid en volledigheid van deze toelichting gecontroleerd en hebben vastgesteld dat de toelichting voldoet aan de daaraan te stellen eisen.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

SiSa

Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de *Nota verwachtingen accountantscontrole 2014*. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- ▶ € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;
- ▶ 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- ▶ € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage. In bijlage 2 bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

Kwaliteit beheersorganisatie

Kwaliteit beheersorganisatie

Interne beheersmaatregelen

Algemeen

Bij de planning en uitvoering van de controle van de jaarrekening 2014 van de gemeente Bergen-NH hebben wij de interne beheersmaatregelen, welke onderdeel uitmaken van de administratieve organisatie van uw gemeente, in onze overwegingen betrokken. Wij hebben de opzet, het bestaan en de werking van interne beheersmaatregelen onderzocht voor zover wij dit in het kader van de jaarrekening noodzakelijk achten en niet met het doel om een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing te geven. Wij steunen voor de volgende processen op uw interne beheersing, hetgeen betekent dat wij minder uitgebreide werkzaamheden per jaareinde behoeven te verrichten:

- ▶ begrotingsproces;
- ▶ inkoopproces (goederen en diensten);
- ▶ geldverkeer;
- ▶ verstrekken uitkeringen;
- ▶ Wet maatschappelijke ondersteuning;
- ▶ personeelsproces.

Wij hebben geen onderzoek naar de effectiviteit van de interne beheersing verricht, anders dan dat relevant is voor onze jaarrekeningcontrole.

Positie verbijzonderde interne controle

De interne controle binnen de gemeente Bergen-NH is verankerd in de primaire processen onder de verantwoordelijkheid van de betreffende afdelingen. Interne controle maakt daarmee onderdeel uit van de normale bedrijfsvoering om te waarborgen dat werkzaamheden overeenkomstig de (interne) spelregels worden uitgevoerd. De toetsing van de kwaliteit van de interne controlewerkzaamheden vindt plaats door uitvoering van de verbijzonderde interne controle (VIC).

Kwaliteit beheersorganisatie

Algemene ontwikkelingen ten aanzien van de VIC functie

Bij het gebruikmaken van werkzaamheden van de verbijzonderde interne controle functie is de Nederlandse Controle Standaard 610 *Gebruikmaken van de werkzaamheden van 'interne auditors'* van toepassing. Deze standaard is in 2013 aangescherpt. De standaard houdt onder meer in dat de accountant de voor zijn relevante, door de verbijzonderde interne controle functie uitgevoerde werkzaamheden evalueert en test om zich ervan te overtuigen, dat de werkzaamheden toereikend zijn voor zijn doelstellingen en om vast te stellen welke eigen werkzaamheden zijn eigen professionals moeten uitvoeren.

De aangescherpte standaard stelt eisen aan de kwaliteit en inrichting van de verbijzonderde interne controle functie. De eisen hebben betrekking op objectiviteit en onafhankelijkheid, deskundigheid en systematische en gedisciplineerde aanpak en dat de VIC geen vervanging van de IC is. Daarnaast is goede communicatie tussen de verbijzonderde interne controlefunctie en de accountant van groot belang.

De accountant kan en mag gebruik (blijven) maken van eerder verrichte interne controles bij de gemeente indien deze voldoen aan de aangescherpte voorwaarden met betrekking tot objectiviteit, deskundigheid en kwaliteit.

Wij hebben in de management letter, uitgebracht aan het college op 20 november 2014, aangegeven dat uw gemeente grotendeels voldoet aan de voorwaarden zoals opgenomen in de Standaard 610. Wij hebben in de management letter voor enkele detailbevindingen aangegeven welke verbeteringen benodigd zijn en hoe verdere professionalisering van de verbijzonderde interne controle kan worden vormgegeven.

Externe ontwikkelingen vanuit zowel de commissie Depla als de accountantsorganisaties stimuleren het zelfstandig verantwoording afleggen over rechtmatig handelen en getrouw verantwoorden in de jaarrekening. En benadrukken daarmee het belang van een verbijzonderde interne controlefunctie.

De VNG en de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) onderkennen het belang van een goede afstemming met betrekking tot de controle van de gemeentelijke jaarrekening. In dit kader zullen VNG en NBA gezamenlijk een brochure opstellen met een uitwerking van de voorwaarden en praktijkvoorbeelden voor zowel de accountant, als gemeenten, met specifieke aandacht voor minder grote gemeenten. Wij zijn als EY accountants betrokken bij de ontwikkeling van deze brochure.

Met de VNG en het NBA onderkennen wij tevens het belang van een goede communicatie en een tijdige afstemming. In dit kader zullen wij naar verwachting op korte termijn - mede op basis van de dan beschikbare brochure - met de organisatie en het college van burgemeester en wethouders de kwaliteit en inrichting van de verbijzonderde interne controlefunctie, de eventuele verbetermogelijkheden en de mate waarin wij op basis van de verscherpte richtlijnen gebruik kunnen maken van de (uitkomsten van de) verrichte werkzaamheden door de verbijzonderde interne controlefunctie nader evalueren en bespreken.

Kwaliteit beheersorganisatie

Bevindingen interne beheersing

In onze managementletter 2014 hebben wij onze bevindingen en aanbevelingen naar aanleiding van de tussentijdse controle opgenomen.

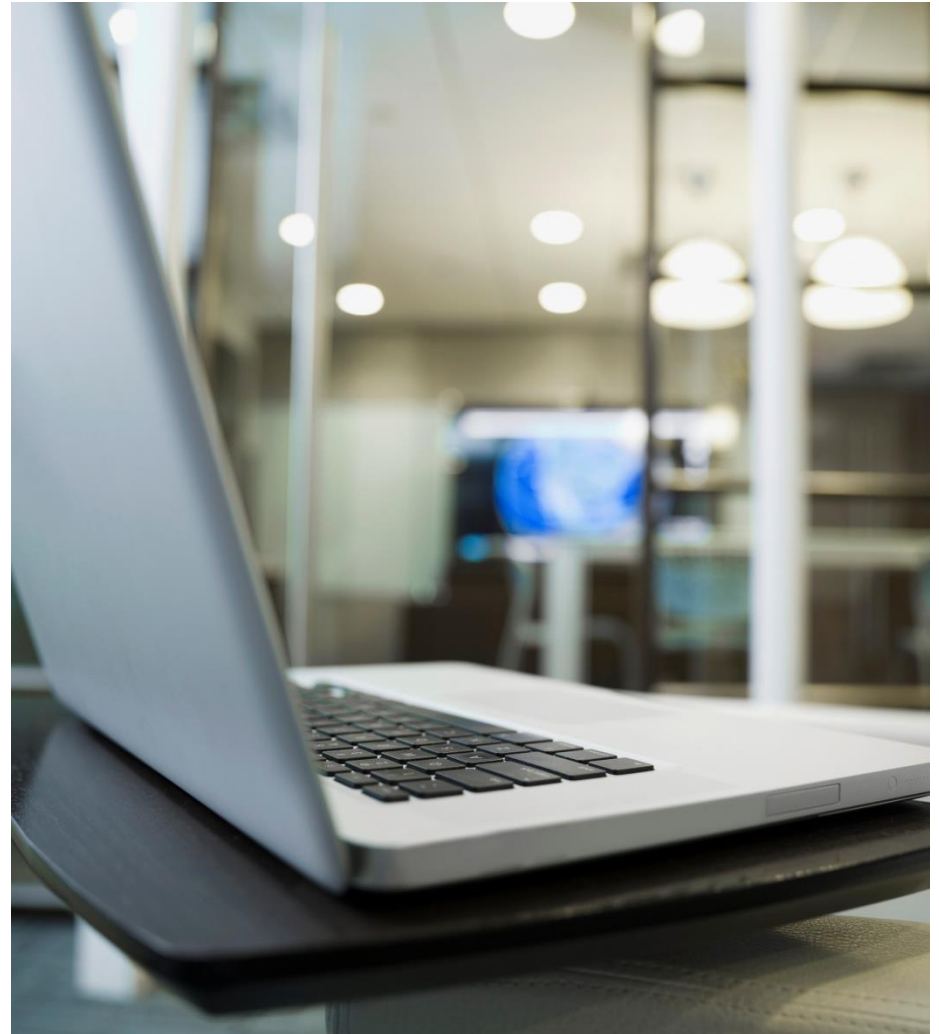
Wij hebben geconstateerd dat de voortgang van de aanbevelingen van zowel uw eigen (verbijzonderde) interne controle als ons als accountant zichtbaar door uw organisatie worden gevolgd en opgelost.

Gedurende onze controle zijn geen significante tekortkomingen geconstateerd. Voor nadere details over onze werkzaamheden, bevindingen en conclusies verwijzen wij naar de managementletter.

Automatisering

Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen.

De jaarrekeningcontrole heeft echter geen significante tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Rechtmatigheidsbeheer

Rechtmatigheidsbeheer

Onze bevindingen in het kader van rechtmatigheid

Wij hebben bij de controle over 2014 de rechtmatigheid getoetst conform de bepalingen van het Bado en het controleprotocol 2014 van de gemeente Bergen-NH. Bij onze controle hebben wij aandacht gegeven aan de volgende onderwerpen:

- ▶ het rechtmatigheidsbeheer;
- ▶ de naleving van het voorwaarden criterium;
- ▶ de begrotingsrechtmatigheid;
- ▶ de kredieten;
- ▶ mutaties in de reserves;
- ▶ het misbruik-en-oneigenlijk-gebruik criterium;
- ▶ de niet-financiële beheershandelingen.

Begrotingscriterium

Met de controle op de juiste toepassing van het begrotingscriterium toetsen wij of het budgetrecht van de gemeenteraad is gerespecteerd. Wij beoordelen bij onze controle de overschrijdingen ten opzichte van de begrote lasten per programma. Dit betreffen enkel de lasten omdat hierop een beoordeling en rapportering van de accountant wordt gevraagd vanuit de Kadernota Rechtmatigheid.

De raad autoriseert de begroting (en begrotingswijzigingen) en geeft daarmee toestemming voor de uitvoering van het beleid en de daarvoor benodigde middelen. Het is de verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders om begrotingsafwijkingen tijdig te signaleren en te rapporteren aan de raad. Door een goede inrichting van de planning & controlcyclus zorgt het college er voor dat de begroting en budgetten worden bewaakt en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.

Indien desondanks budgetten worden overschreden en niet meer gedurende het jaar kunnen worden voorgelegd aan de raad, is strikt genomen sprake van een onrechtmatigheid. Deze overschrijdingen hoeven echter niet in alle gevallen te worden meegewogen in het accountantsoordeel. Voor een juiste oordeelsvorming is van belang in hoeverre de begrotingsoverschrijding past binnen het door de gemeenteraad geformuleerde beleid, deze wordt gecompenseerd door hogere opbrengsten of kostenoverschrijdingen bij openeinderegelingen. Deze overschrijdingen dienen te worden weergegeven in de jaarrekening en kunnen door het vaststellen van de jaarrekening alsnog door de raad worden geautoriseerd. Wij zijn nagegaan of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de Raad geautoriseerde begroting. Wij constateren de volgende overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting:

Lastenoverschrijding programma	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee	Onrechtmatig, telt wel mee
Programma 1 totaal € 121.000 (1%)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar niet tijdig konden worden gesignaleerd.	V	
Programma 3 totaal € 148.000 (4%)	Kostenoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar niet tijdig konden worden gesignaleerd.	V	
Programma 4 Totaal € 2.321.000 (22%)	Kostenoverschrijdingen zijn direct gecompenseerd door hogere opbrengsten of passen binnen het bestaande beleid, maar niet tijdig konden worden gesignaleerd	V	

Rechtmatigheidsbeheer

In de toelichting op de staat van baten en lasten is door het college een analyse van de overschrijdingen opgenomen. De overschrijdingen zijn toereikend toegelicht en passen binnen bestaande beleid of worden gecompenseerd door hogere baten binnen het programma. Het college stelt uw gemeenteraad voor genoemde overschrijdingen te autoriseren in het kader van de vaststelling van de jaarrekening 2014. Vooruitlopend hierop zijn wij hiervan reeds uitgegaan bij het vormen van ons oordeel over de (begrotings)rechtmatigheid.

Kredieten

Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de Raad geautoriseerde kredieten. In de jaarrekening is per investering het saldo van het restantkrediet per ultimo 2014 weergegeven. Wij hebben vastgesteld dat de overschrijdingen van niet materiële omvang zijn en in de jaarrekening voldoende worden toegelicht.

Mutaties reserves

De hogere dotaties hebben voornamelijk betrekking op de hogere realisatie van de verkopen van vastgoed. Dit heeft geleid tot een hogere toevoeging aan de reserves van € 52.000.

De hogere onttrekkingen hebben voornamelijk betrekking op de toevoeging aan de voorziening voor de grondexploitatie. Op basis van een herijking van de grondexploitatie is een extra bedrag van € 1.591.000 aan de voorziening toegevoegd. Deze toevoeging is onttrokken aan de risicoreserve grote projecten.

Aan de afwijkingen liggen raadsbesluiten ten grondslag inzake de gehanteerde systematiek. De rechtmatigheid is hiermee vastgesteld.

Misbruik en oneigenlijk gebruik

In de externe en interne regelgeving zijn diverse bepalingen opgenomen die erop zijn gericht om misbruik en oneigenlijk gebruik te voorkomen. Uw gemeente heeft de toets op het misbruik en oneigenlijk gebruik neergelegd in interne controleplannen. De uitkomst van deze toets heeft niet geleid tot bevindingen die invloed hebben op de rechtmatigheid van baten en lasten en balansmutaties.

Niet-financiële beheershandelingen vallen buiten de scope van rechtmatigheidscontrole

Handelingen en beslissingen van niet-financiële aard vallen buiten de scope van de rechtmatigheidscontrole door de accountant. De accountant toetst deze handelingen en beslissingen niet inhoudelijk door gegevensgericht onderzoek. Volstaan wordt in dit kader met het beoordelen van het interne systeem van risicoafwegingen. Binnen dit systeem moeten voorwaarden zijn geschapen om risico's goed te kunnen beoordelen en in de tijd te kunnen volgen. Wij hebben ons een beeld gevormd over de wijze van totstandkoming van de inventarisatie van de risico's en de getrouwe weergave van de hieruit mogelijk voortvloeiende financiële gevolgen in de paragraaf *Weerstandsvermogen en risicobeheersing* van de jaarrekening.

Bijlagen

Onafhankelijkheid en controleproces

Bijlage 1

Onafhankelijkheid

De onafhankelijkheid van de accountant behoort tot het fundament van zijn beroep. In de maatschappelijke discussie over kwaliteitsverbetering van de controle speelt de onafhankelijkheid van accountants een belangrijke rol. Vanaf 1 januari 2014 is op alle assurance opdrachten onder Nederlands recht de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van toepassing. Een aantal belangrijke punten uit de ViO die we hieronder hebben opgenomen, betreffen:

- ▶ langdurige betrokkenheid
- ▶ samenloop van dienstverlening
- ▶ geschenken en giften

Een strikte scheiding tussen controle- en adviesdiensten was al van kracht voor OOB's vanaf 1 januari 2013 en kantoorroulatie is verplicht voor financiële jaren van OOB's vanaf 2016. Daarnaast kent de Europese verordening vanaf controlejaar 2016 striktere onafhankelijkheidseisen, maar ook nadere bevestigingen over onafhankelijkheid ter communicatie aan interne toezichthouders.

Langdurige betrokkenheid

Om alle schijn van onafhankelijkheid te vermijden, kunnen de externe accountant en (sr) managers in het team maximaal zeven achtereenvolgende jaren in het team actief zijn. Daarna zullen zij intern roteren.

Dit betekent voor de gemeente Bergen-NH dat de heer Minks vanwege langdurige betrokkenheid bij de controle van de jaarrekening van de gemeente met ingang van het boekjaar 2014 is vervangen door de heer Ellermeijer.

Samenloop van dienstverlening

Ten aanzien van OOB's is de combinatie van wettelijke controles en overige dienstverlening volledig verboden, met uitzondering van met name genoemde overige assurediensten. Voor niet-OOB's is bepaald dat samenloop is geoorloofd als de non-assurance dienst niet van materiële invloed is op het assurance-object. Als er wel materiële invloed is geldt in beginsel een verbod, behalve wanneer de non-assuredienst niet:

- ▶ subjectief of niet-routinematig is; of
- ▶ een verwerkingwijze in het assurance-object ten gevolge heeft waarvan het assurance team twijfelt of deze verwerkingwijze passend is; of
- ▶ leidt tot een bedreiging uit hoofde van belangenbehartiging.

Wij hebben vastgesteld dat de diensten die in 2014 zijn geleverd door EY aan de gemeente Bergen-NH naast de controle van de jaarrekening 2014 passen binnen de geldende wet- en regelgeving en de onderlinge afspraken.

Geschenken en giften

Zoals met u is overeengekomen, informeren wij u hierbij dat wij van de gemeente Bergen-NH geen verstrekte geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid boven € 100 hebben ontvangen.

Bevestiging

Wij hebben alle aspecten geanalyseerd die onze onafhankelijkheid gedurende het jaar zouden kunnen bedreigen. Daar waar onafhankelijkheidsregels dit vereisen, hebben wij aanvullende waarborgen ingevoerd. Wij kunnen u bevestigen dat zowel als organisatie en als controleteam onafhankelijk zijn van gemeente Bergen-NH.

Onafhankelijkheid en controleproces

Bijlage 1

Verantwoordelijkheid

Conform de aan ons verleende opdracht hebben wij de jaarrekening 2014 van de gemeente Bergen-NH gecontroleerd. Deze jaarrekening is onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders opgesteld. Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel te geven over de jaarrekening, als bedoeld in artikel 213, tweede lid, van de *Gemeentewet*.

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder het *Besluit accountantscontrole decentrale overheden* (Bado) en het door de raad vastgestelde controleprotocol.

Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Onze controleaanpak in het kort

Onze controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van zowel de baten en lasten als de activa en passiva, alsmede het voor de naleving van de wet- en regelgeving relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn, maar die niet ten doel hebben een oordeel

te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de gemeente. In hoofdstuk *Uitkomsten jaarrekeningcontrole* hebben wij u inzicht gegeven in de significante risico's, onze controleaanpak en bevindingen ten aanzien van de jaarrekeningcontrole.

Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving, van de redelijkheid van schattingen die het college van burgemeester en wethouders van de gemeente heeft gemaakt en een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

De met u afgesproken goedkeurings- en rapporterings-toleranties

Op grond van het Bado stelt de raad de goedkeuringstolerantie vast die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren.

De goedkeuringstolerantie zijn vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders en vervolgens ter besluitvorming gebracht van de raad.

Op grond van de jaarrekening 2014 bedraagt de goedkeuringstolerantie voor fouten € 694.000 (1% van de lasten) en voor onzekerheden € 2.082.000 (3% van de lasten). Als de goedkeuringstolerantie niet wordt overschreden, kan een goedkeurende controleverklaring afgegeven worden.

Onafhankelijkheid en controleproces

Bijlage 1

Deze goedkeuringstolerantie is een kwantitatief criterium. De uiteindelijke oordeelsvorming is echter altijd een combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve afwegingen.

Het rapporteringsbedrag, de maatstaf die geldt voor het rapporteren van fouten en onzekerheden, is door de raad bepaald op € 100.000.

Goedkeurings-tolerantie	Goed-keurend	Beperking	Oordeel-onthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (% lasten)	$\leq 1\%$	$> 1 < 3\%$	-	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (% lasten)	$\leq 3\%$	$> 3 < 10\%$	$\geq 10\%$	-

Kwaliteit uitgevoerde wettelijke controles

Onze controles en geregistreerde externe accountants zijn onderworpen aan het toezicht door de AFM. In het kader van haar inspecties evalueert de AFM systemen voor kwaliteitscontrole en beoordeelt zij geselecteerde controle-opdrachten.

In de kalenderjaren 2013 en 2014 heeft de AFM tien controledossiers uit 2012 van ons kantoor geïnspecteerd (waarvan drie dossiers samen met de PCAOB). Drie van de tien controles zijn door de AFM als 'ontoereikend' geclassificeerd vanwege belangrijke tekortkomingen in de uitgevoerde werkzaamheden, te weten het niet verzamelen van adequaat en afdoende bewijsmateriaal met betrekking tot ten minste één essentieel controle-item.

Het belangrijkste aspect van conclusies is dat er lering uit getrokken kan en moet worden om het risico op herhalingen in de toekomst te reduceren.

Waarschijnlijk is de accountancy een van de meest complexe, zo niet de meest complexe vorm van professionele dienstverlening, gezien de regelgeving die op mondiaal en lokaal niveau op zowel cliënten als accountants van toepassing is. Op mondiaal niveau doet EY aanzienlijke investeringen om de methodologen, de instrumenten en de modellen voor controles up to date te houden en het gebruiksgemak ervan te verbeteren.

Op regionaal en lokaal niveau worden aanvullende investeringen gedaan met het oog op aanpassingen aan de gewijzigde lokale wet- en regelgeving, met inbegrip van de wetgeving van toezichthoudende instanties. Bij deze investeringen worden ook de bevindingen van externe evaluaties van de kwaliteitsborging in aanmerking genomen.

Wij informeren onze toezichthouders regelmatig over maatregelen die genomen zijn ter verbetering van onze werkwijze en over de gestelde streefdoelen, en wij houden rekening met hun feedback naarmate de implementatie van die maatregelen vordert.

Bij onze inspanningen om de kwaliteit van ons werk nog verder te verbeteren, ligt de nadruk op de bedrijfscultuur en onze mensen. Naast het gebruik van geavanceerde controle-instrumenten zijn de mentaliteit en vaardigheden van onze accountants de belangrijkste bepalende factor voor de kwaliteit van onze controles. Accountants dienen constant en bijna instinctief te weten en te voelen dat het 'streven naar de hoogste kwaliteit' de enige juiste optie is. Met minder zouden zij geen genoegen mogen nemen. In de afgelopen jaren heeft ons kantoor hard gewerkt om deze mentaliteit van 'alleen het beste is goed genoeg' in alle geledingen van de organisatie en bij al onze professionals te internaliseren.

SiSa-bijlage

Bijlage 2

Het is volgens de nota verwachtingen accountantscontrole voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer specifieke uitkering conform SiSa-bijlage 2014	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2015	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer SISA tussen medeoverheden	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
G1	Wet sociale werkvoorziening (WSW) gemeente 2014	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
G1A	Wet sociale werkvoorziening (WSW) totaal 2013	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 WWB gemeente 2014	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
G5	Wet participatiebudget gemeente 2014	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.